

Поштовани господине Декане,

На прошлој седници овога Већа, а поводом тачке 3, у оквиру које се расправљало о називу новооснованог Балканског института при нашем Факултету, јавио сам се дакажем неколико ствари за које мислим да ово Веће треба да има на уму. Али, будући прекидан, а притом сматрајући да сама ствар захтева нешто већу пажњу, као и у уверењу да научне јединице овог факултета треба да имају и адекватан назив, одлучао сам да оно што ми стручна савест налаже доставим писменим путем. Стога Вас најљубазније молим да наложите да се овај мој допис благовремено учини доступним члановима Већа.

Ја не бих овом приликом улазио у питања која стоје ван мојих стручних знања (мислим ту на евентуалне правне консеквенце спора са Балканолошким институтом САНУ) или се, пак, тичу добрих академских обичаја, већ бих, сасвим независно од тога, желео да скренем пажњу на неколико чињеница због којих сматрам да није добро, а ни исправно, да четири недавно фузионисана научна центра овог Факултета понесу назив „Балкански институт“.

Први разлог за то јесте језичке и логичке природе. Наиме, придеви са наставком –ски, какав је придев „балкански“, користе се у српском језику да би означили припадање неком одређеном појму уз који стоје. Тако, на пример, „Београдски универзитет“, чији смо и ми део, означава да овај наш универзитет има седиште у Београду и да ту превасходно и делује, не и да је Београд предмет његове научне и просветне делатности. Осим припадности, придеви на –ски могу означавати и неку особину, али је то нарочито случај са оним придевима изведеним од личних имена; на пример, „драконске мере“ јесу све оне мере које по својој окрутности, дакле, по својој главној особини по којој су остале упамћене, подсећају на оне Драконове. Када се, међутим, ови придеви изводе од географских назива или етника, они пре свега исказују припадност, на пример, називи Српска академија наука или Аустријска академија наука значе да те академије представљају највише научне институције тих двају народа, тј. да имају седиште у Србији, односно, Аустрији. Истина, и ови придеви могу исказивати неку особину или квалитет, али су та особина или квалитет увек карактеристични за онај географски, односно, етнички назив којим се налази у основи тих придева. Тако, за неку дугу и веома хладну зиму можемо рећи да је права руска зима, тј. зима каква је карактеристична за Русију. Дакле, „Балкански институт“ може значити само једно, тј. да тај институт има седиште и делује на Балкану, а не никако да је предмет његовог деловања Балкан. Тако, на пример, у Београду постоји *Балкански институт за хебрејски језик и књижевност*, а назван је тако јер окупља хебрејисте из балканских земаља. Слично је и са *Балканским центром за Блиски Исток*. Чињеница да је Ратко Парезанин институт који је основао 1934. године назвао Балкански институт, никако не би требало да значи да и наш Факултет ту грешку треба да понови. Он је то учинио очигледно неспретно превodeћи немачки назив *Balkaninstitut* (види стр. 111 његове књиге *За балканско јединство*). Али, првим делом ове немачке сложенице не исказује се придавање, већ он представља објект другог дела сложенице. То је, дакле, *објектска сложеница* и значи „Институт за проучавање Балкана“. Да то покажемо на још једном примеру. При Аустријској академији наука, а у оквиру Филозофско-историјског одељења делује и једно научно тело које се назива *Balkankommission*. То није никаква „Балканска комисија“, већ „Одбор за балканска питања/студије“. Грешке у самом називу били су свесни његови тадашњи сарадници, професори Петар Скок и Милан Будимир, али како је Балкански институт био приватан, ту се није могло ништа учинити. Да су професори Скок и Будимир били свесни те

грешке, види се по томе што су, на молбу оснивача Балканског института да покрену и уређују један научни часопис, они ту своју публикацију назвали *Међународни часопис за балканске студије/Revue internationale des Études balkaniques/*, а не „Балкански часопис“ или некако слично томе. А када је 1969. године, уз свесрдну подршку проф. М. Будимира, обновљен рад тога института, овог пута при САНУ, он је исправно назван Балканолошки институт.

Дакле, ако су оснивачи „Балканског института“ при нашем Факултету желели да у наслову имају одредницу „Балкан“, онда су га могли назвати „Институт за балканске студије“. Тиме би се он својим називом разликовао од Балканолошког института САНУ, а сам назив би био смислен и у духу српског језика. Међутим, ту се поставља једно друго питање. Наиме, овај Институт настао је спајањем четири научна центра, који остају да делују као посебне научне јединице у оквирима тога Института, а два од тих центара имају за свој предмет проучавања геополитички и културни простор који се налази изван Балкана. Да се руске студије тешко могу подвести под балканске, мислим да не треба посебно објашњавати. Сличан је случај и са кипарским студијама, јер се ни Кипар, упркос етничком континууму са копненом Грчком, не може подвести под Балкан. Али, он се може подвести под појам *Југоисточна Европа*, који је нешто шири и географски више захвата од Балкана, и то не само на југу (Крит) и истоку (Кипар), већ и на северу (Мађарска, па и Румунија). На основу овога, а и према научном профилу центара који су се ујединили у жељи да иступају и јединствено, сматрам да би најбоље било да се назову Институт за проучавање источне и југоисточне Европе. Управо један такав институт одскора постоји у Регенсбургу у Немачкој. То је *Institut für Ost- und Südosteuropaforschung* у чији су састав ушли некада самостални минхенски институти Osteuropa-Institut и Südost-Institut.

С изразима искреног поштовања

Мирослав Вукелић, ср